

Korelasyon testleri

Pearson korelasyon testi
Spearman korelasyon testi

Regresyon analizi

Basit doğrusal regresyon
Çoklu doğrusal regresyon

BBY606 Araştırma Yöntemleri
Güleda Doğan

Ders içeriği

- Korelasyon (ilişki) testleri
  - ✓ Parametrik korelasyon testi
    - Pearson korelasyon testi
  - ✓ Parametrik olmayan korelasyon testi
    - Spearman korelasyon testi
- Regresyon analizi
  - ✓ Basit doğrusal regresyon
    - Bir bağımlı değişken, bir bağımsız değişken
  - ✓ Çoklu doğrusal regresyon
    - Bir bağımlı değişken, birden çok bağımsız değişken

Korelasyon (ilişki) testleri

- Parametrik korelasyon testi (Pearson korelasyon testi) uygulamak için sağlanması gereken varsayımlar:
  - ✓ 1. varsayım: Normal dağılım
  - ✓ 2. varsayım: Denek sayısının 30'dan büyük olması
  - ✓ 3. varsayım: Verilerin aralıklı ya da oranlı ölçekle toplanmış olması
- 3. varsayım sağlanmıyorsa parametrik olmayan korelasyon testi de uygulanamaz

Maksimum hızla 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi arasındaki ilişkiyi araştırınız

---

- Soruda geçen değişkenleri incelenmesi ve uygun teste karar verilmesi:
  - ✓ Maksimum hız: Aralıklı/Oranlı (Scale) ölçekle toplanmış değişken
  - ✓ 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi: Aralıklı/Oranlı (Scale) ölçekle toplanmış değişken
- Eğer varsayımlar sağlanırsa soruyu cevaplamaya uygun test Pearson Korelasyon Testi

Varsayımlar sağlanıyor mu?

- 1.varsayım: $n > 30$
  - ✓ İki değişkene ilişkin veri sayısı da 30'dan fazla ($n=129$), dolayısıyla 1.varsayım sağlanmaktadır.
- 2.varsayım: İki değişkene ilişkin veriler de aralıklı/oranlı ölçekle toplanmış mı?
  - ✓ Cevap evet, dolayısıyla 2. varsayım sağlanmaktadır.
- 3.varsayım: İki değişken de normal dağılım gösteriyor mu?

3. varsayım: Normal Dağılım

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Maksimum hız (km)	,102	129	,002	,951	129	,000
0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi	,075	129	,073	,947	129	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Normal dağılım varsayımı sağlanmıyor

Reports

Descriptive Statistics

Tables

Compare Means

General Linear Model

Generalized Linear Models

Mixed Models

Correlate

Regression

Loglinear

Neural Networks

Classify

Dimension Reduction

Scale

Nonparametric Tests

Forecasting

Survival

Multiple Response

Missing Value Analysis...

Multiple Imputation

Complex Samples

Simulation...

mesf	süre60mi	süre400m	yoltutuş	fiyat	yakıttük	var
192	7,70	15,00	9,20	Düşük fiyatlı	Düşük yakıt tüketimi	
195	9,30					
162	5,50					

Bivariate Correlations

Variables:

- 70 km hızdan 0 km'y...
- 1/4 km'yi tam gazla ...
- Dönüşlerde yol tutu...
- Fiyat [fiyat]
- Yakıt tüketimi [yakıtt...

Maksimum hız (km) ...

0 km hızdan 100 km...

Options...

Bootstrap...

Correlation Coefficients

☐ Pearson ☐ Kendall's tau-b ☒ Spearman

Test of Significance

☒ Two-tailed ☐ One-tailed

☒ Flag significant correlations

OK Paste Reset Cancel Help

Spearman korelasyon testi sonucu

Correlations

			Maksimum hız (km)	0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi
Spearman's rho	Maksimum hız (km)	Correlation Coefficient	1,000	-,837**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000
		N	129	129
	0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi	Correlation Coefficient	-,837**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	129	129

Araştırma hipotezi: Maksimum hızla 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi arasında ilişki vardır.

$p=0,000 < 0,05$ Araştırma hipotezi kabul edilir

Test sonucu nasıl yorumlanır?

Araçların maksimum hızları ile 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süreleri arasında %95 güven düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı negatif yönlü güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($r=-0,837$; $p<0,001$). Araçların %70'i için maksimum hız arttıkça 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi azalmaktadır.

0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi ile dönüşlerdeki yol tutuş gücü arasındaki ilişkiyi araştırınız

---

- Soruda geçen değişkenleri incelenmesi ve uygun teste karar verilmesi:
  - ✓ Dönüşlerdeki yol tutuş gücü: Aralıklı/Oranlı (Scale) ölçekle toplanmış değişken
  - ✓ 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi: Aralıklı/Oranlı (Scale) ölçekle toplanmış değişken
- Eğer varsayımlar sağlanırsa soruyu cevaplamaya uygun test Pearson Korelasyon Testi

Varsayımlar sağlanıyor mu?

- 1.varsayım: $n > 30$
  - ✓ İki değişkene ilişkin veri sayısı da 30'dan fazla ($n=129$), dolayısıyla 1.varsayım sağlanmaktadır.
- 2.varsayım: İki değişkene ilişkin veriler de aralıklı/oranlı ölçekle toplanmış mı?
  - ✓ Cevap evet, dolayısıyla 2. varsayım sağlanmaktadır.
- 3.varsayım: İki değişken de normal dağılım gösteriyor mu?

3. varsayım: Normal Dağılım

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi	,075	129	,073	,947	129	,000
Dönüşlerde yol tutuş gücü	,064	129	,200 ^a	,986	129	,207

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

Normal dağılım varsayımı sağlanıyor

Reports
Descriptive Statistics
Tables
Compare Means
General Linear Model
Generalized Linear Models
Mixed Models
Correlate
Regression
Loglinear
Neural Networks
Classify
Dimension Reduction
Scale
Nonparametric Tests
Forecasting
Survival
Multiple Response
Missing Value Analysis...
Multiple Imputation
Complex Samples
Simulation...

mesf süre60mi süre400m yoltutuş fiyat yakıttük var

192 7,70 15,00 8,20 Düşük fiyatlı Düşük yakıt tüketimi

195 9,30

162 5,50

195 9,50

189 9,30

166 6,10

188 7,60

201 8,90

179 6,60

208 6,90

182 7,70

216 7,00

202 8,30

199 8,20

218 9,10

Bivariate Correlations

Variables:

Maksimum hız (km) ...
70 km hızdan 0 km'y...
1/4 km'yi tam gazla ...
Fiyat [fiyat]
Yakıt tüketimi [yakıtt...

0 km hızdan 100 km...
Dönüşlerde yol tutu...

Options...
Bootstrap...

Correlation Coefficients

☒ Pearson ☐ Kendall's tau-b ☐ Spearman

Test of Significance

☒ Two-tailed ☐ One-tailed

☒ Flag significant correlations

OK Paste Reset Cancel Help

Pearson korelasyon testi sonucu

Correlations

		0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi	Dönüşlerde yol tutuş gücü
0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi	Pearson Correlation	1	-,775**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	129	129
Dönüşlerde yol tutuş gücü	Pearson Correlation	-,775**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	129	129

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Araştırma hipotezi: Araçların 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi ile dönüşlerdeki yol tutuş güçleri arasında ilişki vardır.

$p=0,000 < 0,05$ Araştırma hipotezi kabul edilir

Test sonucu nasıl yorumlanır?

Araçların 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süreleri ile yol tutuş güçleri arasında %95 güven düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı negatif yönlü güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($r=-0,775$; $p<0,001$). Araçların %60'ı için 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi azaldıkça dönüşlerdeki yol tutuş gücü artmaktadır.

Regresyon analizi

- Bağımsız değişken(ler) ile bağımlı değişkenin tahmin edilmesi
- Doğrusal (linear) regresyon
  - ✓ Basit doğrusal regresyon
    - Bir bağımsız değişken
  - ✓ Çoklu doğrusal regresyon
    - Çoklu doğrusal regresyon

0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi ile dönüşlerdeki yol tutuş gücünün tahmin edilip, edilemeyeceğini araştırınız.

- Soruda geçen değişkenleri incelenmesi ve uygun teste karar verilmesi
- Bu iki değişken için 3 varsayımın da sağlandığını gördük. Tahmin söz konusu olduğu için uygun test regresyon analizi
  - ✓ Bağımlı değişken: Dönüşlerdeki yol tutuş gücü
  - ✓ Bağımsız değişken: 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi
- Bir bağımsız değişken olduğundan basit doğrusal regresyon uygulanmalıdır

- Reports
- Descriptive Statistics
- Tables
- Compare Means
- General Linear Model
- Generalized Linear Models
- Mixed Models
- Correlate
- Regression**
- Loglinear
- Neural Networks
- Classify
- Dimension Reduction
- Scale
- Nonparametric Tests
- Forecasting
- Survival
- Multiple Response
- Missing Value Analysis...
- Multiple Imputation
- Complex Samples
- Simulation...
- Quality Control

mesf	süre60mi	süre400m	yoltutuş	fiyat	yakıttük	var	var	var
192	7,70	15,90	8,30	Düşük fiyatlı	Düşük yakıt tüketimi			
195	9,30	17,00						
162	5,50	14,10						
205	8,00	16,30						
218	9,10	17,00						
179	6,50	15,00						
240	12,50	18,00						

Model [model]

Maksimum hız (km) ...

70 km hızdan 0 km'y...

0 km hızdan 100 km...

1/4 km'yi tam gazla ...

Fiyat [fiyat]

Yakıt tüketimi [yakıtt...

Dependent:

Dönüşlerde yol tutuş gücü [yo...

Block 1 of 1

Previous

Next

Independent(s):

0 km hızdan 100 km hızı çıkı...

Method: Enter

Selection Variable:

Case Labels:

WLS Weight:

Statistics...

Plots...

Save...

Options...

Bootstrap...

OK

Paste

Reset

Cancel

Help

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: Dönüşlerde yol tutuş
gücü

b. All requested variables entered.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,775 ^a	,600	,597	,45820

a. Predictors: (Constant), 0 km hızdan 100 km hıza çıkış
süresi

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	40,056	1	40,056	190,789	,000 ^b
	Residual	26,664	127	,210		
	Total	66,720	128			

a. Dependent Variable: Dönüşlerde yol tutuş gücü

b. Predictors: (Constant), 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi

Araştırma hipotezi: Otomobillerin dönüşlerdeki yol tutuş gücü 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süreleri ile tahmin edilebilir.

$p=0,000 < 0,05$ Araştırma hipotezi kabul edilir

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	10,178	,163		62,486	,000
	0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi	-,273	,020	-,775	-13,813	,000

a. Dependent Variable: Dönüşlerde yol tutuş gücü

Basit doğrusal regresyon modeli

Dönüşlerdeki yol tutuş gücü = 10,178 – 0.775*0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi

Dönüşlerdeki yol tutuş gücü 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi ve 70 km hızdan 0 km hıza düşme mesafesi değişkenleri ile tahmin edilebilir mi?

- Soruda geçen değişkenleri incelenmesi ve uygun teste karar verilmesi
- Bu üç değişken için 3 varsayım da sağlanmaktadır. Tahmin söz konusu olduğu için uygun test regresyon analizi
  - ✓ Bağımlı değişken: Dönüşlerdeki yol tutuş
  - ✓ Bağımsız değişkenler: (0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi, 70 km hızdan 0 km hıza düşme mesafesi)
- Birden fazla bağımsız değişken olduğundan çoklu doğrusal regresyon uygulanmalıdır

	mesf	süre60mi	süre400m	yoltutuş	fiyat	yakıttük	var	var	var
	192	7,70	15,90	8,30	Düşük fiyatlı	Düşük yakıt tüketimi			
	195	9,30	17,00						
	162	5,50	14,10						
	205	8,00	16,30						

Reports

Descriptive Statistics

Tables

Compare Means

General Linear Model

Generalized Linear Models

Mixed Models

Correlate

Regression

Loglinear

Neural Networks

Classify

Dimension Reduction

Scale

Nonparametric Tests

Forecasting

Survival

Multiple Response

Missing Value Analysis...

Multiple Imputation

Complex Samples

Simulation...

Quality Control

Automatic Linear Modeling...

Linear...

Curve Estimation...

Partial Least Squares...

Binary Logistic...

Multinomial Logistic...

Ordinal...

Probit...

Nonlinear...

Weight Estimation...

2-Stage Least Squares...

Optimal Scaling (CATREG)...

Linear Regression

Model [model]

Maksimum hız (km) ...

70 km hızdan 0 km'ye ...

0 km hızdan 100 km'ye ...

1/4 km'yi tam gazla ...

Fiyat [fiyat]

Yakıt tüketimi [yakıttük]

Dependent:

Dönüşlerde yol tutuş gücü [yo...]

Block 1 of 1

Previous

Next

Independent(s):

0 km hızdan 100 km hıza çıkı...

70 km hızdan 0 km'ye düşm...

Method: Enter

Selection Variable:

Case Labels:

WLS Weight:

Statistics...

Plots...

Save...

Options...

Bootstrap...

OK

Paste

Reset

Cancel

Help

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	70 km hızdan 0 km'ye düşme mesafesi, 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: Dönüşlerde yol tutuş gücü

b. All requested variables entered.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,805 ^a	,648	,643	,43151

a. Predictors: (Constant), 70 km hızdan 0 km'ye düşme mesafesi, 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	43,258	2	21,629	116,158	,000 ^b
	Residual	23,462	126	,186		
	Total	66,720	128			

a. Dependent Variable: Dönüşlerde yol tutuş gücü

b. Predictors: (Constant), 70 km hızdan 0 km'ye düşme mesafesi, 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi

Araştırma hipotezi: Otomobillerin dönüşlerdeki yol tutuş güçleri 0 km hızdan 100 km hıza çıkış süreleri ve 70 km hızdan 0 km hıza düşme mesafesi ile tahmin edilebilir.

$p=0,000 < 0,05$ Araştırma hipotezi kabul edilir

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	12,280	,530		23,190	,000
	0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi	-,205	,025	-,581	-8,247	,000
	70 km hızdan 0 km'ye düşme mesafesi	-,014	,003	-,292	-4,147	,000

a. Dependent Variable: Dönüşlerde yol tutuş gücü

Çoklu doğrusal regresyon modeli

Dönüşlerdeki yol tutuş gücü = 12,280 – 0.581*0 km hızdan 100 km hıza çıkış süresi – 0,292*70 km hızdan 0 km hıza düşme mesafesi